

Σ Υ Μ Μ Ε Ι Κ Τ Α

1. — ΣΦΑΛΜΑΤΩΝ ΥΠΟΔΕΙΞΙΣ

Δὲν θὰ ἐγράφετο ἢ διὰ τοῦ προκειμένου τίτλου ἀγγελλομένη ὑπόδειξις σφαλμάτων ἢ ἀβλεπτημάτων τινῶν, ἐὰν ἡ συνοδεύουσα αὐτὰ καὶ κῦρος τρόπον τινὰ προσδίδουσα ὑπογραφή τῶν γραφάντων, φιλολόγων ἐπιφανεστάτην καὶ λίαν διακεκριμένην ἐν τῇ ἐπιστήμῃ θέσιν καταλαβόντων, δὲν ἦτο λίαν πιθανὸν νὰ ἐξασφαλίσῃ εἰς αὐτὰ ἐλιξήριον μακροβιότητος παρὰ τοῖς νεωτέροις, μονιμότητα καὶ ἐντεῦθεν ἀνεπιθύμητον εἰσροὴν εἰς τὸν γραπτὸν ἡμῶν λόγον. Δὲν βλάπτει λοιπὸν ἡ τῶν σφαλμάτων ὑπόδειξις, ἢ ὅποια κυρίως, ἂν μὴ μόνον, διὰ τοὺς ἀπειροτέρους γίνεται. Οἱ ἔμπειροι δὲν τὴν χρειάζονται.

* * *

Δὲν εἶναι ὀρθὴ ἡ ἔκφρασις ν' ἀναζωπυρώσῃ, ὡς ἐξ ἐνεστῶτος ἀναζωπυρώω, ὅπως τὴν εὐρίσκομεν εἰς τινὰς, ἀλλὰ ν' ἀναζωπυρήσῃ (ἀναζωπυρέω) πρέπει νὰ λέγεται, ὅπως ὑποδεικνύεται π. χ. ἀπὸ τοῦ Εὐριπίδου (Ἡλ 1127): *ἀν' αὐτὸν σὺ ξωπυρεῖς (ὄχι ξωπυροῖς) νείκη νεά, ἐσὺ πάλι καινούργια μαλώματα ξανανάβεις.* Ὅμοίαν χρῆσιν εὐρίσκομεν καὶ εἰς Πλάτωνα (Πολιτ. 597 d), ἐνθα μία τῶν περιφημοτέρων ρήσεών του, ἀπὸ τὴν ὅποιαν ἀποσπῶ: *ἐν τούτοις τοῖς μαθήμασιν ἐκάστου ὄργανόν τι ψυχῆς ἐκκαθαίρεται τε καὶ ἀναζωπυρεῖται* (ὄχι ἀναζωπυροῦται), δηλ. μὲ αὐτὰ τὰ μαθήματα κάποιον ὄργανο τῆς ψυχῆς τοῦ καθενὸς καθαρίζεται καὶ νέαν δύναμιν παίρνει. Ἀλλὰ δὲν βλάπτει καὶ ἡ ἐκ τοῦ Ξενοφῶντος (Ἑλλην. Ε' 4, 46) παράθεσις τῶν ἐπομένων: *ἐκ τούτων πάλιν αὐτὰ τῶν Θηβαίων ἀνεζωπυρεῖτο* (ὄχι ἀνεζωπυροῦτο) δηλ. ἕνεκα τούτων ξανάπαιρναν θάρρος οἱ Θηβαῖοι.

* * *

Ἄμοιβαία ζεύγους ἀγαπωμένων ἐναλλαγὴ ὀνομάτων. Εἰς σχολικὴν Ἐπίτομον Ἑλληνικὴν Γραμματολογίαν, ὀφειλομένην εἰς τὴν γραφίδα φιλολόγου οὐχὶ ἐκ τῶν ἀφανεστέρων παρ' ἡμῖν, ἐκτάκτου καθηγητοῦ τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν καὶ γυμνασιάρχου ἐν τῷ Ἀρσακείῳ, ἀνέγνωσα εἰς τὴν σελ. 135: *Ξενοφῶν ὁ Ἐφέσιος (250 μ. Χ.), οὕτως τὰ Ἐφεσιακά ἔχουσι ὑπόθεσιν τοὺς ἔρωτας Ἀνθίου καὶ Ἀβροκόμης (τὰ κατ' Ἀνθίαν καὶ Ἀβροκόμην).* Ἀλλ' ἐδῶ ἡστόχησε τοῦ ὀρθοῦ παρὰ τὴν περὶ τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα

δεινότητα ὁ ἀείμνηστος καθηγητής, δὲν ἔγραψε τὸ ὀρθόν, τὸ ὁποῖον θὰ εἶχεν οὕτω, τοὺς ἔρωτας Ἀνθίας καὶ Ἀβροκόμου, ἀλλὰ, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ ἀνωτέρω παρατεθέντος τίτλου ἐκ τῆς ἐν λόγῳ Γραμματολογίας, ἀντήλλαξεν ἀμοιβαίως τὸ γένος τῶν δύο ἡρώων τῆς ἐν λόγῳ μυθιστορίας.

* *

γλυτώνω ἐκ τοῦ ἐκλυτρώνω, ὁπόθεν δι' ἀνομοίωσιν ἐξέπεσε τὸ ρ· ὥστε ἐκλυτρώνω > γλυτώνω. Ὡς πρὸς τὴν ἐμφάνισιν τοῦ γ εἰς τὴν θέσιν τοῦ κ πρβλ. ἐκλιστρῶ > γλιστρῶ (Γ. Χατζιδάκι Μ. Ν. Ε. α', σελ. 160) ἐκλείχω > γλείχω > γλείφω, ὅπου ἡ τροπὴ τοῦ χ εἰς φ ἔγινε πρὸς ἀποφυγὴν δύο ἀλλεπαλλήλων ὑπερωικῶν, τοῦ γ καὶ τοῦ χ. πρβλ. καὶ γλιχὸς > γλιφός.

Δὲν ξέρω ἂν ἀπὸ ὑπερβολικὸν ζῆλον ἀπλουστεύσεως τῶν πάντων ἡ πρώτη συλλαβὴ τῆς λέξεως γλυτώνω γράφεται ἔστιν ὅτε ὑπὸ τινων λίαν προοδευτικῶν θιασωτῶν τῆς ἀπλουστεύσεως ὄχι μὲν υ(γλυ-), ἀλλὰ μὲν ι(γλι), γλιτώνω, ὡς εἰς τὴν σελ. 112 (σειρὰ 19) τῆς μεταφράσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Πνεύματος τοῦ Livigstone. Ἡ τῶν πάντων ἀπλουστεύσεις παραμορφώνει τὴν φυσιογνωμίαν τῶν λέξεων καὶ διαβάζομεν μετ' ἐμποδίων καὶ σκοντάφτοντες.

* *

Εἶς τινὰ ἀξιολογώτατην ἱστορίαν τοῦ Νεωτέρου Ἑλληνισμοῦ — διότι εἶναι καὶ ἡ πρώτη — καὶ μέγα μέχρι τοῦδε κενὸν πληρώσασαν διαβάζω τὴν φράσιν οἱ Τοῦρκοι (. . . .) ξεχώρισαν (sc. στὴν Κρήτη) μερικὰ ἀπὸ τὰ ὠραιότερα ἀγόρια καὶ κορίτσια, γιὰ νὰ τὰ δωρίσων στὰν σουλτάνο (. . .). Ἀλλὰ ἄλλο εἶναι νὰ γράφῃς νὰ δωρίσων καὶ ἄλλοῦ πάλιν ἐδώρισαν δηλ., ὅπως εἶναι γραμμένον, ἐμιμήθησαν καὶ νὰ μιμηθοῦν τοὺς Δωριεῖς καὶ ἄλλο, πού ἐταίριαζεν ἐδῶ, ἐδώρησαν, νὰ δωρήσων, δηλ. ἐχάρισαν, νὰ χαρίσων.

Ὡς πρὸς τὸ ο τῆς λ. ἀγόρια, μόνην του αἰτιολογίαν ἔχει τὴν ἐκ τῆς μακρᾶς χρήσεως γενομένην ἤδη καθιέρωσιν τῆς ἀνορθογραφίας ἀγόρι ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ ἀγώρι, διότι mutatis mutandis δυνάμεθα ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει νὰ εἴπωμεν: usus scribendi norma est.

* *

λιβάδιον (καὶ δημωδῶς παρ' ἡμῶν λιβάδι) ὑποκοριστικὸν τοῦ οὐσιαστικοῦ λιβάς - λιβάδος (= πηγὴ, ρυαξ: πρβλ. τοῦ Καλλιμάχου τὸν στίχον πίδακος ἐξ ἱερῆς ὀλίγη λιβάς ἄκρον ἄωτον) δὲν χρειάζεται νὰ γράφεται μὲν εἰ εἰς τὴν πρώτην συλλαβὴν, ἀφοῦ καὶ ἡ πρωτότυπος λέξις λιβάς γράφεται καὶ ὄχι λειβάς. Ἡ λέξις λιβάδι(ον) ἔφθασε μέχρις ἡμῶν μὲν τὴν ἀπὸ τοῦ Εὐσταθίου μαρτυρουμένην σημασίαν λειμωνῶν.

* *

ναῖσκος, ὄχι ναῦθριον. Δὲν στερεῖται, δόξα τῷ Θεῷ, ὑποκοριστικοῦ τὸ οὐσιαστικὸν ναός. Δὲν μᾶς χρειάζεται λοιπὸν τὸ κατασκευάσμα ναῦθριον, τὸ ὁποῖον

συναντᾶται εἰς τινὰ σύγχρονα κείμενα, εἰς τὰ ὁποῖα, ὡς ἐκ τῆς προελεύσεώς των, δὲν θὰ ἐφραναζόμεθα ὅτι θὰ συναντήσωμεν αὐτὴν τὴν αὐθαιρέτως κατασκευασμένην λέξιν. Ἄλλ' ἐπειδὴ πᾶν τὸ ὑπὸ τὸν ἥλιον ἔχει τὴν αἰτίαν του, ἀκόμη καὶ τὰ σφάλματα (πᾶν τὸ κινούμενον ἐνεκά του κινεῖται), ὑπάρχει καὶ διὰ τοῦτο τὸ νεόκοπον, ἀνύπαρκτον δὲ διὰ τὰ λεξικά, κατασκευάσμα *ναῦδριον* κάποια γενεσιουργὸς αἰτία. Ἐσκαρῶθη λοιπὸν ἐσχάτως ὑπὸ τινων (ἄς μὴ ἀναφέρωμεν μῆτε ὄνομα μῆτε χωρίο), εἰς τὰ μέτρα τῆς λ. *μονόδριον*, ἀπὸ τὴν ὁποίαν μετεφέρθη ἢ ὑποκοριστικὴ κατάληξις *-όδριον* εἰς τὸ οὐσιαστικὸν *ναός*· καὶ ἔτσι *μονή-μονόδριον*, *ναός-ναῦδριον* καὶ πάει λέοντας.

Συμπέρασμα: Ὅσον ὑψηλὰ καὶ ἀν' ἀνέλθῃ κανεῖς, δὲν τὸν βλέπτει ἢ ἀνεξίτηλος διατήρησις εἰς τὴν μνήμην του τοῦ πλατωνικοῦ (Συμπ. 203 e) τὸ δὲ ποριζόμενον αἰεὶ ὑπερρεῖ.

* * *

περιθαλπέντα διαβάζω εἰς τὸ περὶ Παπαδιαμάντη ἄρθρον, τὸ κατακεχωρισμένον εἰς τὴν *Θρησκευτικὴν καὶ Ἠθικὴν Ἐγκυκλοπαιδείαν*, καὶ παρακάτω πάλιν ἐτέραν γλωσσικὴν αὐθαιρέσιαν, *περιεθάλλη*.

Ἐπιθυμία ἐδῶ τοῦ γράψαντος ἦτο νὰ χρησιμοποιήσῃ παθητικὸν ἀόριστον τοῦ ρ. *παριθάλλω*. Ἐπειδὴ τὸ ρ. τοῦτο δὲν ἔχει παθητικὸν β' ἀόριστον, δὲν ἦτο καὶ ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖον νὰ κατασκευασθῇ τὸ ἀνύπαρκτον *περιεθάλλη* καὶ *περιθαλπέντα* ἡδύνατο νὰ χρησιμοποιηθῇ ὁ α' παθητικὸς ἀόριστος *περιεθάλφη*, *περιθαλφέντα*, κληροδοσία τῆς ἀρχαίας γραμματείας: *ἐτήκετο κασσίτερος ὡς . . . θαλφθεῖς* (Ἡσ. Θ. 864)· καὶ ἀπὸ τὸν Ἀριστοφάνη (Ἴππ. 210) *αἶ κε μὴ θαλφθῇ λόγοις*.

* * *

φλομός > *χλομός*. Παρὰ τὸ ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Γ. Χατζιδάκι διὰ τῆς Ἀθηνᾶς (22, 214 καὶ 24, 9) πρὸ πολλοῦ διδαχθὲν ὅτι *χλομός* εἶναι ἡ ὀρθὴ γραφή, ὡς προερχομένη τῆς λέξεως αὐτῆς ἐκ τοῦ *φλομός*, τροπῇ τοῦ φ εἰς χ, δὲν ἔπαυσε νὰ γράφεται καὶ εἰς φιλολόγων ἐνίοτε πονήματα *χλομός* ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ *φλομός*.

2. ΒΑΠΤΙΣΤΙΚΑ ΕΝ ΖΑΓΟΡΙΩ ΟΝΟΜΑΤΑ

Διὰ κληροδοτημάτων, *λάσων* ἐν Ἠπείρῳ λεγομένων, τοπικῶν κατὰ χωρία κληροδοτῶν ἢ καὶ διὰ συνεισφορῶν ἀναλόγων πρὸς τὴν οἰκονομικὴν ἐκάστου *χωριανοῦ* κατάστασιν εἶχον ἰδρυθῆ πρὸς ταῖς ἐν Ἰωαννίνοις Σχολαῖς ἐνιαχοῦ τῶν Ζαγοροχωρίων ἀπὸ τοῦ ΙΗ' αἰῶνος ἄλλαι, μικρότεραι βέβαια *Σχολαί*¹, ἰσοβά-

1) Τρόφιμοι τούτων διέπρεψαν ἀνδρωθέντες ὡς λαμπροὶ ἐπιστήμονες, ὅπως ὁ εἰς τέλειον γυμνάσιον, ἀναγνωρισθὲν ὑπὸ τοῦ Πανεπιστημίου (1860), ἀναδείξας τὴν Ζωσιμαίαν Σχολὴν Ἄναστασιος Σακελλάριος, ὁ Βραδελινὸς ἀποκαλούμενος ὑπὸ τοῦ διδασκάλου του Ἀθαν. Ψαλῖδα. Φιλολόγος οὗτος ἐκ τῶν διαπρεπεστέρων ἐχόρταινε τοὺς μαθητάς του γράμματα καὶ

θμοι πρὸς τὰ παρ' ἡμῖν Ἑλληνικὰ Σχολεῖα ἢ ἡμιγυμνάσια, ἐν τοῖς ὁποίοις ὑπὸ φιλοτίμων καὶ ἱκανοποιητικῶς γραμματισμένων, ἀποφοίτων τῶν ἐν Ἰωαννίνοις Σχολῶν Μπαλάνων καὶ Ἰθάν. Ψαλίδα, ἀριστα κατηρτίζοντο οἱ μαθηταὶ 1.

Ἡ κατ' ἀκολουθίαν τούτων τῶν Σχολῶν, ὡς ἐλέγοντο, ἐπελθοῦσα γνωριμία μὲ τὰ περασμένα μεγαλεῖα τοῦ Ἔθνους ἀνέστυρεν εἰς τὴν ζωὴν καὶ εἰς χρῆσιν ἀρχαῖα ἑλληνικὰ ὀνόματα, διότι ἡ καθ' ἅπαντα τὸν ἑλληνικὸν κόσμον φορὰ τῶν συνειδήσεων κατὰ τὸν 18 αἰῶνα ὕψωνε πρὸς τὴν δόξαν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος καρδίας καὶ διανοίας. Οὕτω καὶ τὸν Λάμπρον Κατσώνην, εὐρεθέντα εἰς τὴν Ἰθάκην περὶ τὸ 1790, ὅτε ὤργωνε τὴν Μεσόγειον μὲ τὰς καταδρομάς του, καὶ ἐκεῖ ἀναδεχθέντα ἐκ τῆς κολυμβήθρας τὸν υἱὸν τοῦ συμμαχητοῦ του Ἀνδρούτσου, αὐτὴ ἢ πρὸς τὴν ἀρχαίαν λάμπην νοσταλγικῆ φορὰ τοῦ ἐνέπνευσε τὴν ὠραίαν σκέψιν, εἰς τὴν Ἰθάκην εὐρισκόμενος Ἰθακησίου ἥρωος νὰ δώσῃ τὸ ὄνομα εἰς τὸν νεοφώτιστον. Ἔτσι Ὀδυσσεὺς ὠνομάσθη ὁ γιὸς τοῦ κατὰ τὸν Ἄλῃν λιονταριοῦ τῆς Ρούμελης. Ἀπὸ τῆς κολυμβήθρας, καὶ ἐν Ζαγορίῳ, ἐδίδοντο ὀνόματα ἐκ τῆς ἀρχαιότητος εἰλημμένα.

Πολλάκις ὅμως, γενικευθείσης τῆς ἐπιθυμίας νὰ φέρῃ ἀρχαῖα ὀνόματα ἢ νέα γενεὰ ἢ τουλάχιστον ἢ γενεὰ τῶν εἰς τὰς Σχολὰς φοιτῶντων, οἱ διδάσκαλοι καὶ εἰς τὴν Ἠπειρον καὶ εἰς τὴν ἄλλην Ἑλλάδα πρὸς μεγάλην ἀγανάκτησιν τοῦ Σπηλιάδου (Ἀπομν. Α' 395) ἀντικαθίστων τὰ χριστιανικὰ τῶν μαθητῶν ὀνόματα δι' ἄλλων, τὰ ὅποια ἐκ τῆς ἀρχαιότητος ἤρουντο. Τοιαύτην δι' ἀρχαϊκῶν ἀντικατάστασιν τῶν Χριστιανικῶν τῶν ὀνομάτων ἔκαμαν καὶ οἱ διδάσκαλοι τῆς ἐν

ἔδωκε, κατὰ τὴν ὀρθὴν παρατήρησιν τοῦ Δημ. Μαρούλη, εἰς τὸ ἔθνος διδασκάλους φέροντας ὀρισμένον καὶ ἐκπερασμένον ἠθικὸν καὶ ἐθνικὸν χαρακτῆρα. Ἄλλὰ ἄς ἀναφέρω καὶ τινες ἀκόμη Ἡ συχὴ μνεῖα των ἀποτελεῖ ἀπότισιν φόρου τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης. Ἀναστάσιος Σακελλάριος, ἄλλος αὐτός, ἐκ Τσερβαρίου (Ἐλαφοτόπου), φιλόλογος καὶ παιδαγωγὸς ὄχι ἐκ τῶν τυχαίων· Μιχαὴλ Ἀνάγνος ἐκ Παπίγκου, διακριθεὶς ἐν Ἀμερικῇ ὡς διευθυντὴς τῆς Σχολῆς τυφλῶν καὶ κωφαλάλων Χάου, διδάσκαλος τῆς Ἑλένης Κέλλερ καὶ ἰδρυτὴς τῆς ἐν Κονίτση Γεωργικῆς Ἀναγνωστοπουλείου Σχολῆς, ὑποδειγματικῆς εἰς τὸ εἶδος τῆς· ὁ λίαν προῶρος εἰς τοὺς μακαρίτας καταλεγείς καθηγητὴς τῆς Γλωσσολογίας ἀείμνηστος Γεώργιος Ἀναγνωστόπουλος· ὁ Ἰω. Χαντέλης ἐκ Κάτω Σουδενῶν καὶ Δημ. Σάρρος ἐκ Βίτσης κράτιστοι ἑλληνοισταὶ καὶ ἐκπαιδευτικοὶ σύμβουλοι· ὁ Σπυρ. Χασιώτης, ἐκ Βίτσης, πατὴρ, ὡς ὁμολογεῖται, τῆς γεωπονικῆς παρ' ἡμῖν· ὁ Ἰω. Λαμπρίδης, ἐκ Κάτω Σουδενῶν, συγγραφεὺς τῶν πολυτιμοτάτων Ἠπειρωτικῶν Μελετημάτων· ὁ Δημ. Σεμιτέλος, ὁ Γε. Ζηκίδης· ὁ ἐκ Φραγγάδων Γεώρ. Τισαμενὸς (Καραγιαννόπουλος), γραμματεὺς τοῦ Παπαφλέσσα καὶ δις ἐπὶ Ὄθωνος γενόμενος ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν· ὁ Δημ. Στροῦμπος, ἀπὸ τὸ Κουκούλιον, καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Μὲ ὅσα ἐγράφησαν ἐδῶ ἐπεδιώχθη νὰ ὑπομνησθῇ ὅτι πάντες οὗτοι καὶ πλεῖστοι ἄλλοι εἰς τὰ σχολεῖα τοῦ Ζαγορίου ἐμυθήθησαν τὸ πρῶτον εἰς τὰ γράμματα. Ταῦτα τὰ σχολεῖα, τὰ ὅποια κατόπιν ὑπὸ τὸ ὄνομα ἑλληνικὰ σχολεῖα κατὰ μίμησιν τῶν ἐν Βαυαρίᾳ ἰσχυρόντων συνεχίσαντα τὴν ὀφέλιμον ἀποστολὴν των, παρέστυρεν ἡ λαϊλαψὶ τοῦ 1929, ἢ ὅποια ὡς ἐκπαιδευτικὴ μεταρρύθμισις urbi et orbi διατυμπανισθεῖσα ὑπεβίβασε, καταργήσασα αὐτὰ, τὸ μορφωτικὸν τοῦ Ζαγορίου ἐπίπεδον.

1) Παραθέτω τὴν ἐπὶ τέσσαρα ἔτη διήκουσαν σειρὰν τῶν ὑπὸ τοῦ περιφανοῦς Ἰθάν. Ψαλίδα διδασκομένων ἐγκυκλίων μαθημάτων: ἑλληνικά, λατινικά, φιλοσοφικά, μαθηματικά, ἱστορία, φυσικὴ, γεωγραφία.

Κυδωνίαις Σχολῆς ¹, καθὼς καὶ ὁ Hussgen - Οἰκολαμπάδιος, ὁ Reuclin - Καπνίων, ὁ ἀνεψιὸς του Schwarzerd - Μελάγχθων.

* *

Παραθέτω ἐδῶ γνωστά τινα εἰς ἐμὲ ἀρχαιοελληνικὰ ὀνόματα, τὰ ὅποια ἐν Ζαγορίῳ δίδονται εἰς τὰ παιδία — διότι τοῦτο κατέστη ἤδη παράδοσις — ὅταν βαπτίζονται: Ἀγαθοκλῆς, Ἀγρησίλαος, Ἀλκιβιάδης, Ἀρχέλαος, Ἀχιλλεύς, Ἐπαμεινώνδας, Εὐδοκία, Εὐδοξία, Εὐδοξος, Ζηνοβία, Ζήνων, Ἡλέκτρα, Ἡρακλῆς, Θάλεια, Θελεξινόη, Θεμιστοκλῆς, Ἴπποκράτης, Ἴσμήνη, Ἰφιγένεια, Καλλιρρόη, Κλέαρχος, Κλεάνθης, Κλειώ, Κλεονίκη, Λεωνίδα, Μιλτιάδης, Ναυσικᾶ, Ξενοφῶν, Ὀλυμπίας, Ὀρέστης, Πελοπίδας, Περικλῆς, Πηνελόπη, Πύρρος, Τερψιθέα, Τερψιχόρη, Φιλοποίμην κ. ἄ. π.

ΣΗΜ. Εἰς τάσιν πρὸς ἀρχαιοπρεπῆ καὶ τῶν ἐπωνύμων ἐμφάνισιν ὀφείλεται ἢ εἰς αὐτὰ προσθήκη τῶν γονευσμικῶν καταλήξεων -ίδης, -ιάδης: Γκέλης (Βαγγέλης) — Γκελιάδης, Κιρατζῆς (τουρκ. ἀγωγιάτης), Κυρατσιδης (Ἀρίστη), Κάλης — Καλλιιάδης (Ἀρίστη), Μέγγλας — Μεγγλιδης (Δραγά), Τσιότος — Τσιουίδης (Πάπυκον), Τσιούρης — Τσιουριδης (Μπούλτζη).

* *

Παραλλήλως πρὸς τὰ ἐκ τῆς ἀρχαιότητος ἀνακληθέντα εἰς τὴν ζωὴν ὀνόματα ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ χρησιμοποιοῦνται καὶ νέα ἑλληνικά: Σταμάτω δίδεται εὐχετικῶς, ἵνα δηλονότι *σταματήσῃ* ἢ γέννησις ἄλλων θηλέων· *Χαρίσης* εὐχετικῶς καὶ αὐτό, ἵνα *χαρίσῃ* ὁ Θεὸς τὸ παιδίον τὸ οὕτω ὀνομαζόμενον καὶ μὴ ἀποθάνῃ ὡς ἄλλα ἄλλοτε ἀδελφία του. Πλὴν τῆς σημασίας αὐτῆς, τῆς κοινῆς μὲ τὸ ἐν χρήσει εἰς τὰ Μαστοροχώρια τῆς Κονίτσης καὶ εἰς τὸ Βόιον εὐχετικὸν ὡσαύτως ὄνομα *Ζήσης* καὶ μὲ τὸ εἰς τὰ χωρία τῆς Λάκκας Σουλίου *Ζῆκος*, τὸ *Χαρίσης* ἐνεῖχε καὶ τὴν σημασίαν, ὅτι οἱ γονεῖς τὸ οὕτως ὀνομαζόμενον τέκνον των τὸ ἐχάριζαν εἰς τὸν Θεὸν καὶ *ὅτι, ὅταν θὰ ἤρχετο εἰς ἡλικίαν, θὰ τὸ ἔκαμαν παπᾶν. Διώχνω* δίδεται εἰς τέκνον πολυτέκνου, ἵνα ἀποτραπῆ, ἀποδιωχθῆ, ἐκ τῆς οἰκογενείας ἢ γέννησις ἄλλων θηλέων. *Ζαφείρω, Μαλάμω, Σμαράγδα* ἀπὸ ὀνόματα πολυτίμων λίθων. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν δύο πρώτων βασιλισσῶν τῆς Ἑλλάδος ἐγένευσεν ἢ ἄλλη Ἡπειρος καὶ τὸ Ζαγόρι, καθὼς καὶ ὀλόκληρος ἢ Ἑλλάς ἀπὸ Ἀμαλίας καὶ Ὀλγας, ὡς καὶ ἀπὸ τοῦ 1937 ἀπὸ Φρειδερίκας.

* *

Χριστιανικὰ ὀνόματα λαμβάνονται, ὡς ἀπανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἀπὸ

1) Didot Voyage dans la Grèce, ὅπου εὐρηται κατακεχωρισμένον τὸ ψήφισμα τῶν ἐν Κυδωνίαις διδασκάλων, διὰ τοῦ ὁποίου συνεφώνησαν οὗτοι εἰς τὸ ἀττικὸν ἴδιωμα νὰ διαλέγονται καὶ τὸ ὅποιον ὑπέγραψαν οὗτοι δι' ἀρχαίων ἐκ τῆς ἀρχαίας ἱστορίας ὀνομάτων, ὅπως π. χ. Ἀγγελῆς = Ἀλκιβιάδης, Ἰωαννίκιος = Ἀριστιδης, Didot = Ἀνάχαρις.

τὴν Παλαιὰν καὶ ἀπὸ τὴν Καινὴν Διαθήκην καὶ ἀπὸ τὸ Ἅγιολόγιον τῆς Ἐκκλησίας: Ἀθανάσιος, Αἰκατερίνη, Ἀναστασία, Ἄννα, Βασίλειος, Βλάσιος, Βαρβάρα, Γεώργιος, Γρηγόριος, Δημήτριος, Ἐλισάβετ, Ἰωάννης, Κωνσταντῖνος, Μαγδαληνή, Μάρθα, Μαρία, Σοφία, Χαραλάμπης, Χαριτίνη, Χριστόφορος. Ἄλλα σχετίζονται μὲ θρησκευτικὰς ἐορτὰς ὅπως Πάντος (τῶν Ἁγίων Πάντων), Πασχάλης, Σωτήριος, Φώτιος, καὶ ἄλλα μὲ θρησκευτικὰς ἐννοίας Ἀγγελική, Δέσποινα, Παναγιώτης, Πανάγιω, Σοφία.

Τοῦ Ἁγίου Ἐλευθερίου εὐρύτατα ἐχρησιμοποιήθη τὸ ὄνομα ὡς βαπτιστικὸν καὶ ἐν Ζαγορίῳ καὶ καθ' ὅλην τὴν Ἠπειρον κατὰ τὰς μετὰ τὸ 1912 βαπτίσεις (*Ἐλευθέριος* - *Ἐλευθερία*).

Μεταπλασμοὶ βαπτιστικῶν ὀνομάτων.

Δὲν εἶναι ἀσυνήθεις οἱ μεταπλασμοὶ τῶν ὀνομάτων ἢ μὲ ἀφαίρεσιν συλλαβῶν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ἢ μὲ συγκοπὴν κατὰ τὸ μέσον ἢ τὸ τέλος ἢ μὲ μεταβολὴν τῆς καταλήξεως.

Παρατίθεται πίναξ οὕτω μετεσχηματισμένων ὀνομάτων:

Ἀθανάσιος — Νάσιος, Θανάσης, Θανασάκης

Ἀλεξάνδρα — Ἀλέξω, Τσάντα

Ἀναστάσιος — Ἀναστασία — Τάσιος, Τασιούλα, Τάσιω, Στασινή, Τανώ

Ἀριστέα — Τέα

Βαρβάρα — Βαρβάρω

Βιργινία — Βιργινή, Βέργω¹

Γιῶργος — Γιώργης, Γιωργάκης, Γάκης, Γιωργούλας, Γούλας

Γρηγόριος — Γρηγόρης, Γληγόρης²

Δέσποινα — Δέσπω, Γέπω

Δημητράκης — Μῆτρος, Μήτσης

Ἐλισάβετ — Σαβούλα

Ἐδανθία — Τία

Εὐφροσύνη, Φρόσω, Φροσύνη, Σιούνω.

Θεολόγος — Θεολόγης, Λόγης³

1) Ἐκ τοῦ γυναικείου ὀνόματος *Βέργω* πιθανώτατα προέρχεται καὶ τὸ ἐν Πάργῃ (Χρ. Περραιβοῦ *Ἱστορία Σουλίου καὶ Πάργας* (1815) Α' σελ, 128), ὡς καὶ τὸ ἐν Ἰωαννίνοις ἐπώνυμον *Βέργος* κατὰ τὴν σειρὰν: α' ἡ *Βέργω*, β' ὁ γιὸς τῆς *Βέργως*, γ' ὁ *Βέργος*· εἶναι δηλ. μητρωνυμικόν, ὡς καὶ πλεῖστα ἄλλα π.χ. ὁ *Θανάσαινας* (ὁ υἱὸς τῆς *Θανάσαινας*, ὁ *Νάτσινας*, ὁ υἱὸς τῆς *Νάτσινας* (βορ. προφορὰ τοῦ *Νάτσαίνας*, ἐν Σιατίτση), ὁ *Γοβγίνας* δηλ. ὁ υἱὸς τῆς *Γοβγίνας*, συζύγου τοῦ *Γοβγιῶ*, καὶ ἀκολουθῶς ὁ *Γοβγίνας*· τὸ *Σάρρος* πιθανῶς κατὰ τὴν σειρὰν: *Σάρρα* > *Σάρρω* κατὰ τὸ *Βαρβάρω* — *Βαρβάρω*, εἶτα ὁ γιὸς τῆς *Σάρρος*, ὁ *Σάρρος*.

2) Τὰ *ο* τῆς πρώτης συλλαβῆς εἰς *λ* δι' ἀνομοίωσιν πρὸς τὸ *ρ* τῆς τελευταίας συλλαβῆς *-ρης*.

3) Τοῦ *οη* ἢ προβορὰ διφθογγικὴ μὲ ὑποτακτικὸν φωνῆεν τὸ *η*.

Ἴσμήνη — Σμηνούλα, Σμούλα·
Μαγδαληνή — Μαγδάλω καὶ Μυγδαληνή, ὡς ἐνθυμοῦμαι λεγόμενον κατὰ τὴν
παιδικὴν ἡλικίαν μου κατὰ παρετυμολογίαν πρὸς τὸ μύγδαλα, μυγδαλιά·
Παναγιώτης — Πάνος, Γιώτης·
Πολυξένη — Τσένω ¹·
Χριστόδουλος — Τσιόλος ².

1) Πρβλ. διὰ τὴν τροπὴν τοῦ ξ εἰς τσ: Ἀλεξάνδρα > Τσάντα, ἔξαλλα πατῶ > τσαλλα-
ποτῶ, ἔξαλλα βουτῶ > τσαλλαβουτῶ, καρκακζούνα > καρκατσούνα.

2) Τροπὴ τοῦ σι εἰς τσ ὡς στυφός > τσ(ο)υφός, στυλώνω > τσ(ο)υλώνω.